ئـازادی بەمەرج، ئـازادی نییە..
حەمید تەقوایی

وەرگێڕانی بۆ کوردی:کاوە عومەر

حیزبی ئەمە هەمیشە بانگەشەکارو بەرگریکاری و خوازیاری ئازادی بێ کۆت ومەرج بووە، ئازادی بیرکردنەوەو قەڵەم، ئازادی ژنان، ئازادی ئایین و بێ ئایین و ئازادییە سیاسی و مەدەنییەکانی دیکە کە لە بەرنامەی حیزبدا پێشنیار کراوە، بێ مەرج دانیان پێدا دەنرێت. لە جاڕنامەی ئـازادییە سیاسـییەکاندا، کە لەم دوایـیانـەدا لەلایەن مەکتەبی سیاسیی حیزبەوە بڵاوکرایەوە و حزب و هێزە سیاسییەکانی بۆ ئەوە بانگەواز کردووە ، هەروەها جەخت لەسەر بێ کۆت وبەند بوونی ئازادییەکان کراوەتەوە،بۆچی ئەمە ئازادیمان بۆ بێ کۆت ومەرجمان دەوێـت؟ ئایـا "بێ کۆت ومەرج" تەنهـا تێـبینییەکی "تەواوکەر"ە و بەتایبەتی بۆ ئەو عەقڵانەی کە تووشی بیرۆکەی بەدیهێنانی قۆناغ بە قۆناغ و هەنگاو بە هەنگاوی ئازادی بوون"توندڕەوەی" نییە ؟ ئایا ئازادی بێ کۆت ومەرج نابێتە هۆی ئاژاوە؟ ئایا نابێت بۆ پارێزگاری لەبەها و پیرۆزی و ئەخلاق و پێوەرەکانی لەو بابەتانە سنوردارێیەک بە ڕەسمی بناسرێت ؟ وەڵامی ئەمە بە ئەم پرسیارانە نەرێنییە. نەک لەبەر ئەوەی ئەمە دەمانەوێت توندڕەو و ماکسیمالیست بین یان داوای ئـازادی زیـاتر بکەیـن، بەڵـکـو لەبەر ئەوەی ئـازادی مەرجـدار لە بنەڕەتدا ئازادی نییە، بەڵکو ژێردەستەییە.

ئەو کەسەی ئازادی مەرجدار دەکات سنووورداری ناکات، بەڵکو بە تەواوی نکۆڵیی لێ دەکات. هەمـوو دیکتاتۆرەکـان ئـازادی دەدەن بە خەڵک، بەڵام تەنها بەو مەرجەی کە دەسەڵاتی ڕەهایان نەخاتە ژێر گومانەوە. بەگشتی ناوی ئەم دەسەڵاتە ڕەهایە بە ئاسایشی نەتەوەیی و بەرژەوەندی کۆمەڵگا، ڕێکوپێکی و ئاشتی و…هتد ناودەبرێت. پاشای پێشوو کۆمۆنیست و ئازادیخوازانی لە ژێر هەمان سەردێڕدا زیندانی کـرد و ڕەوانەی جوخەکـانی مەرگ دەکـات. حاکمەکـانی ئێسـتا سووکایەتییان بە ئیسلام و ئیمام و لادەر و هتد بۆ ئەم لیستە زیاد کردووە. ئەگەر مەرجی پاراستنی کیانی ئیسلام بخەیتە سەر ئازادی، لە کۆتاییدا دەگەیتە سـەرکوتی کۆمـاری ئیسلامـی. ئەم مەرجە لەلایەن "ڕیفۆرمخوازان"ی دووی خوردادیەوە بە تەواوەتی قبوڵکراوە و بنەمای دیموکراسی ئیسلامی کە بەڵێنیان پێدەدەن بەخەڵک جگە لەم پاراستنی پیرۆزی ئیسلامییە هیچی تر نییە. تەنها ئەوە بەسە ئەم مەرجە پیرۆزە

بە قەڵەم و زمان و تەنانەت لە بیرکردنەوەکانتدا پێشێل بکەیت، بە ئەوەی تەنانەت ئازادی هەناسەدانت لێ بسەنرێتەوە.

یەکێک لەو مەرجانەی تر کە بەزۆری کاتێک باس لە ئازادی ژنان دەکرێت لە سەرووی لیستەکەدایە ، ئەخلاق و پاکیزەیی و شەرەفە. دەڵێن ئازادی ژن بارگرانی بێ سنوور لەگەڵ خۆی دەهێنێت. وە بەم مەرجە لە سەدا پەنجا کۆمەڵگا بەبەش دەبێت لە سەرەتاییترین ئازادییەکان کە بەزۆری بە پیاوان دانپێدانراون.

دەکرێ بگوترێ کۆماری ئیسلامی تاوانبارتر و دڕندەترە لەوەی کە وەک نموونەیەکی تایبەتی پێشێلکردنی ئازادی بە مەرجدارکردن و بەستنەوەی ئازادی لە قەڵەم بدرێت. ڕەنگە کۆماری ئیسلامی نموونەیەکی ڕووت و سکانداڵاوی ئەم جۆرە هێرشە بۆ سەر ئازادی بێ، بەڵام تەنانەت لە دیمەنی سیاسی ئەمڕۆی ئێرانیشدا بە هیچ شێوەیەک تاقە نموونە نییە. ئۆپۆزسیۆنی ڕاستیش پیرۆزی خۆی هەیە. یەکپارچەیی خاک، نیشتمان، ئاڵا و شەرەفی نەتەوەیی-نیشتمانی، شتێکی وا پیرۆزن کە بەپێی ناسیۆنالیزمی لە تەخت لابراو نابێت زیانیان پێ بگات. ئەمانە سنووری ئازادی لە بیرکردنەوە و سیاسەتی ناسیۆنالیستیدا دیاری دەکەن؛ ئەو ئازادییەی ئەم پیرۆزییانە دەخاتە مەترسییەوە، ئاژاوەگێڕییە، هۆکارەکەی خیانەت و نەزم و ئاسایشی نەتەوەیی تێکدەدات. لە ڕێگەی پەیوەندی نێوان ئەم جۆرە پیرۆزییەوەیە کە خنکاندن، چ لە جۆری ئایینی یان ناسیۆنالیستی خۆیدا، ناوی “ئازادی مەرجدار” بە خۆی دەبەخشێت.

ئەم مەرجانە بەزۆری لە ژێر ناونیشانی ڕێگریکردن لە ئاژاوەگێڕی بەرگرییان لێدەکرێت. دەڵێن ئازادی بێ کۆت وبەند هۆکاری ئاژاوەگێڕییە. بەڵام واقیعی پێچەوانەی ئەمە دەردەخات. ئەوە سنووردارکردنی ئازادییە کە پشێوی دروست دەکات.

دژایەتی و خۆلێدان لە نێوان جۆرە جیاوازەکانی پیرۆزی نەتەوەیی و ئایینی و هتد، کە حیزب و گروپی، نەتەوەیەک یان ئایینێک، توانای بەدەستهێنانی دەسەڵاتی سیاسی و دامەزراندنی دیکتاتۆرییەتی خۆی نەبێت، دەبێتە هۆی ئاژاوەگێڕی و بەهەڵوەشاندنەوەی کۆمەڵگا کۆتایی دێت ، هەر حیزب و گروپێک ئاڵای پیرۆزی خۆی بەرز دەکاتەوە و لە بەردەبێتە ژیانی ئەوانیتر. نوێترین نموونەی مێژوویی ئەم جۆرە ئاژاوەگێڕییە، ئەزموونی باڵکانە لە دوای کۆتایی هاتنی شەڕی سارد. بۆسنەییەکان دەیانویست نەتەوەکەیانئازاد بکەن و کرواتییەکانیش دەیانویست نەتەوەکەیان ئازاد بکەن و نیودەرزەن قەوم ومیللەت و

نەتەوەی دیکە کە لە یوگۆسلاڤیای پێشوودا دەژیا.. هەموو "ئازادیخواز" بوون، بەڵام بە پیرۆزی نەتەوەیی-میللی-ئاینیی خۆیەوە، و ڕێزیان لە ئازادی دەگرت تا ئەو کاتەی سووکایەتی بەو پیرۆزیانە نەکرا. وە ئەمە پاساوی لایەنگری دیموکراسی بوو بۆ ئەو شەڕە ترسناکەی ماڵ بە ماڵ کە هەموو ناوچەکەی ئاگری تێبەردا.

ئەزمونی یوگۆسلاڤیا، وەک دەیان ئەزموونی مێژوویی تر، نیشانی دا کە ڕێگای ڕێگریکردن لە ئاژاوەگێڕی، بەتایبەتی لەو کۆمەڵگایانەی کە پیرۆزی و دەمارگیری نەتەوەیی، ئایینی، نەتەوەیی و ڕەگەزی بەهێزن، سنووردارکردن و مەرجدارکردنی ئازادی نییە، بەڵکو بە پێچەوانەوە، بەڕەسمی ناسینی ئازادی بێ کەت و مەرجی سیاسی و مەدەنییەکانە.

ڕاستییەکە ئەوەیە کە پاراستنی کەرامەت و ناسنامەی ئینسانی بناغەی ئازادییە و هەر جۆرە مەرجێک لە بنەڕەتدا دژایەتی ئازادییە بەو پێیەی شوناسی جیهانی مرۆڤێک دەخاتە ژێر سێبەری گروپ و ئایینی و میللی و نەتەوەیی و ڕەگەزی و هتد . ناسنامە. ئازادی ناتوانێت پشت بە هیچ شتێکی تر ببەستێت جگە لە شوناسی جیهانی ئینسان.
گیبروەی ۲۰۰۳ هەفتانەی ئینتەرناسیۆنالی ژمارە ١٤٧